

06 **Restaurering av en enkelt
tann er en kunst**

04 Tannhelseutvalget

18 **Små helseutdanninger
– tydelige samfunnsbehov**

22 What's new?

14 **Intervju med Frost
Dental Lab**

Tenner i Fokus

Tenner i Fokus

NR. 2 | April 2025 | 85. årgang

Distribueres til medlemmer av
NTTF og øvrige abonnenter.

ANSVARLIG REDAKTØR/EDITOR:
Helle Hagenau, NTTF

REDAKSJONSKOMITÉ/
EDITORIAL COMMITTEE:
Tanntekniker Karl-Arne Schneider, Kongsberg
Tanntekniker Lars H. Alhaug, Hamar
Tanntekniker Martin Feldmann, Stavanger

REDAKSJONENS ADRESSE/
EDITORIAL OFFICE:

Tenner i Fokus
C. J. Hambros Plass 2 C
0164 Oslo
Telefon 22 60 35 00

E-post: nttf@tannteknikerforbundet.no
www.nttf.no

ANNONSEADRESSE:
Tenner i Fokus
C. J. Hambros Plass 2 C
NO-0164 OSLO
NORWAY

Organisasjonsnr. 970 145 028 MVA

ABONNEMENT
600 kr pr år.

Signerte artikler står for forfatterens egne
synspunkter, og er ikke nødvendigvis
i samsvar med redaksjonens syn.

Kopiering av materiale fra Tenner i Fokus for
bruk annet sted er ikke tillatt uten avtale.

Forsidefoto: Frost Dental Lab

Grafisk produksjon: thoresen grafisk as, Oslo
Trykk: TS trykk, Oslo

ISSN nr. 0802-0752

INNHold

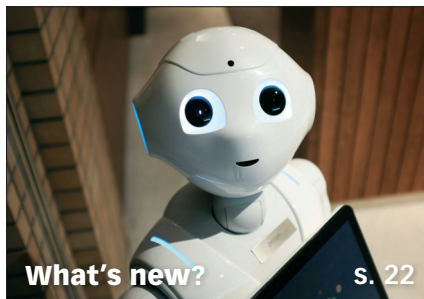
Restaurering av en
enkelt tann er en kunst s. 06

Intervju med
Frost Dental Lab s. 14

IDS 2025 s. 20

What's new? s. 22

ARTIKLER

- 04 Tannhelseutvalget**
- 06 TEAMWORK MØTER PRESISJON**
Restaurering av en enkelt
tann er en kunst
- 14 Intervju med Frost Dental Lab**
- 17 Fagsamling 2025**
- 17 Hederstegn**
- 18 NYTT OM UTDANNINGEN**
Små helseutdanninger
– tydelige samfunnsbehov
- 20 IDS 2025**
- 22 What's new?**
- 24 ADVOKATSPALTEN**
Krav på overtidsbetaling

ANNONSER

- 04 Tanntekniker i Stavanger**
- 05 Zirkonzahn**
- 13 Ivoclar**
- 21 Kuraray Noritake**
- 23 Vita**
- 27 Forstec**
- 28 NTTF**

FASTE SPALTER

- 02 Tekniske data**
- 03 Leder**
- 19 Bursdager**
- 25 Det skjer i 2025**
- 25 Lokalforeninger**
- 26 Medlemsfordeler**

Tekniske data 2025 *Technical information 2025*

Utgivelsesplan *Publication dates*

Nr. 1 - 21. februar *No. 1 - 21 February*
Nr. 2 - 25. april *No. 2 - 25 April*
Nr. 3 - 28. august *No. 3 - 28 August*
Nr. 4 - 24. oktober *No. 4 - 24 October*
Nr. 5 - 29. desember *No. 5 - 29 December*

Annonsebestilling/materiellfrist:
Order Deadline:

Nr. 3-2025:
31. juli

Annonsepriser *Advertising prices*

1/1 side <i>1/1 page</i>	8 000 NOK
1/2 side <i>1/2 page</i>	5 500 NOK
1/4 side <i>1/4 page</i>	4 000 NOK
Baksiden <i>Reverse</i>	9 000 NOK
Rubrikkannonse, 1 spalte <i>Column, 1 column</i>	1 000 NOK
Rubrikkannonse, 2 spalter <i>Column, 2 columns</i>	1 500 NOK

Alle priser er ekskl. mva. Eventuell utforming
faktureres etter medgått tid.
Tax not included. Additional costs for designing.

Ved annonsering i alle 5 utgaver pr. år, innrømmes 10 % rabatt.
10 % discount when ordering adverts in all 5 issues.

Tekniske data *Technical Data*

Format *Size*: A4 (210 x 297 mm)
1/1 side: A4 + 3 mm utfallende *1/1 page: A4 + 3 mm bleed*
1/2 side: BxH: 180 x 128 eller 87 x 265 mm *1/2 page: WxH: 180 x 128 or 87 x 265 mm*
1/4 side: BxH: 87 x 128 eller 180 x 61 mm *1/4 page: WxH: 87 x 128 or 180 x 61 mm*
Bakside: 183 x 244 mm (BxH) + evt. utf.: høyre+venstre+nede
Back page, cover: 183 x 244 mm (WxH) + bleed: right+left+bottom

Annonsematr.: Trykkeklar pdf foretrekkes
Advertisement material: Pdf preferred

Trykkmetode: Digitaltrykk - *Print method: Digital print*
Utfallende trykk: ja (3 mm) - *Bleed: yes (3 mm)*

Annonsebestilling *Order contact*

Tenner i Fokus
C J Hambros Plass 2 C,
NO-0164 OSLO,
NORWAY
Telefon +47 22 60 35 00
E-post: nttf@tannteknikerforbundet.no

MDR - et vondt gode?

Jeg samarbeider med en tannlege som driver ganske stort med egenproduksjon av tenner. Han har i mange år valgt å lage de enkle tingene selv, og å bruke et laboratorium til de større arbeidene. For noen uker siden snakket vi om et totalrestaureringstilfelle vi holdt på med, og kom videre inn på MDR. Vi snakket om muligheter, materialer som kommer og måten å gjøre ting på, og kom naturlig inn på kombinasjon av materialer og krav til en validert prosedyre. Konklusjonen hans etter at vi var blitt enige om hva man ikke kan gjøre i henhold til MDR var at «Den medisinske forordningen dreper jo all kunstnerisk kreativitet i bransjen»

Jeg har tenkt mye på dette utsagnet, og kommet frem til at det er jo en god ting, og akkurat det forordningen er laget for.

Det er jo faktisk en god ting at vi må ha bruksanvisninger fra begge leverandører som sier at du kan bruke den lysherdende glazen fra leverandør 1 utpå den 3D-printede kronen fra leverandør 2 OG vise versa.

Et annet eksempel er problematikken rundt MD- og MDR-stempel på materialene vi skal bruke, samt behandlingen av disse. Dette viser seg å være viktigere enn jeg har forstått tidligere.

Det viser seg at det ikke bare er tingene som skal inn i munnen som må brukes og behandles i forhold til en validert prosedyre, men også det vi bruker før vi lager det endelige produktet.

Skal du for eksempel 3D-printe en modell for å lage en analog individuell avtrykkskje, må denne printes i et MD-materiale i en printer som er validert til å printe akkurat dette materialet. Skal du slå opp en gipsmodell til samme formål, må du dokumentere at gipsen du bruker er laget for formålet og behandlet i henhold til leverandørens instruksjoner.

Dette betyr at vi kan ikke kjøpe en billig hobbyprinter med en passelig god liquid eller kjøpe gips fra en hobbybutikk. Nå

spør du kanskje hvorfor? Modellen skal jo ikke inn i munnen?

Forklaringen er at dersom det er noe feil med modellen, vil det kunne skape en følgefeil som går ut over det ferdige produktet.

Med tanke på glaze eksemplet over, kan man først og fremst ikke gjøre det fordi man ikke har en bruksanvisning som sier at man kan gjøre det. Sekundært kan følgene være at materialene reagerer med hverandre, går i oppløsning, skaller av og svelges, eller i verste fall skaper en kjemisk reaksjon som forgifter pasienten.

Så er det et vonde eller et gode? For meg er det ennå et vonde, og har vært det i over et år nå, men når jeg ser på alle prosedyrer og bruksanvisninger vi har vært igjennom er det jo helt klart et gode.

For hele bransjen vil det ende opp med å være et gode. Det spørres allerede i dag ved anbud, ved samarbeidsavtaler med store klinikker og kjeder og i flere andre anledninger etter et fungerende kvalitets-system. Jeg registrerer at «alle» har en linje på både ordreseddel og nota som sier at «Produktet er produsert i henhold til Forordning...» Jeg må bare understreke at dette ikke er lov å skrive der dersom det ikke stemmer.

I skrivende stund er IDS 2025 tilbakelagt. Det var veldig lite store nyheter å se. Noe som var helt klart var at MDR har slått ned som en atombombe også i leverandørenes leirer. De seriøse aktørene hadde plukket ned materialer som ikke var godkjente eller hadde validerte prosedyrer. Dog var det flere mindre leverandører som prøvde å selge billige ikke godkjente materialer, men det syntes å være liten interesse for dette.

Det nye store var jo at alle hadde et eller annet som var KI. Man skjønner jo det, siden interessen for KI på andre områder er så stor. Det viste seg at hos alle disse var det veldig lite KI. Det som ble presentert var automatiserte «dumme» prosedyrer. KI i dag er for kreativ til å slippes løs på egenhånd for å gjøre noen

I skrivende stund er IDS 2025 tilbakelagt. Det var veldig lite store nyheter å se. Noe som var helt klart var at MDR har slått ned som en atombombe også i leverandørenes leirer.

som helst kritisk oppgave. Elon Musk har siden 2017 sagt at på neste programoppdatering på Teslaen, så vil den være 100 % selvkjørende. Er den det?

Hvorfor? Salgsargument, og slik er det også i tannverdenen. Vi har tannprodusenter i dag som selger helautomatiske tenner. Skann, send inn, få tilbake en perfekt tann som aldri har vært rørt av et menneske.

Hvis vi nå tar på oss MDR brillene og ser på disse automatiske tennene, så kan du jo gjøre deg opp din egen mening.

Kommer vi til å få KI-tenner? Helt garantert, men med et helt rigid regelsett (prosedyrer) og med 100% MDR.

Det som er helt sikkert, er at bransjen vår nå står i et veiskille. Vi kommer til å se en stor kompetanseheving hos de som har alt på stell, og så får vi se hva som skjer med de andre.

Vi kan se på andre bransjer hvor man snakker om seriøse og useriøse aktører. Vi er ikke helt der ennå, men vi kommer dit snart, og det hele kommer til å avgjøres av om du har papirene i orden selv om du bruker de beste materialene og lager de peneste tennene.

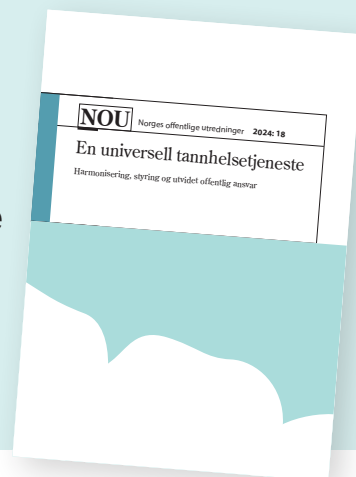

Rune Hansen NTTF styreleder

Tannhelseutvalget

Norges Tannteknikerforbund har sendt inn høringssvar til Tannhelseutvalgets rapport (NOU 2024:18 En universell tannhelsetjeneste) som ble lagt frem 26. september 2024. Ved høringsfristens utløp 15. mars 2025 var det kommet inn 116 svar. Denne artikkelen vil omtale de viktigste punktene i NTTFs høringssvar.

Av **Helle Hagenau** | helle@nttf.no

NTTF støtter utvalgets overordnede forslag om en universell tannhelsetjeneste som gir alle rett til nødvendige tannhelsetjenester og vi forventer å bli inkludert i arbeidet med å definere "nødvendig". Norge som samfunn må ta vare på sine innbyggers helse, og det må også inkludere tannhelsen. Dårlige/manglende tenner kan føre til feil – og undernæring som igjen kan føre til andre sykdommer.

NTTF er svært kritiske til at det ikke ble plass til verken en tanntekniker eller Tannteknikerforbundet i utvalget. Tannteknikeren er en naturlig og sentral del i det tverrfaglige samarbeidet som kjenner tannhelsetjenesten og utelatelse av yrkesgruppen gjenspeiles i Tannhelseutvalgets beskrivelser og forslag. Det er grundig omtale av tannlegeklinikker og deres vilkår, men ikke av de tanntekniske laboratoriene. Flere forslag er kun rettet mot klinikkene, men burde også inkludere laboratoriene. Tannteknisk arbeid/tannteknikere er nesten usynlige i NOUen osv. Tannhelseutvalgets rapport kunne ha blitt en rapport over hele tannhelsefeltet, men slik ble det dessverre ikke.

NTTF støtter

- å utvide dagens frikort til også å inkludere tannhelsetjenester
- å innføre prisregulering ved offentlig finansiering av tannhelsetjenester samt å utrede hvordan en slik regulering bør utformes. Vi advarer sterkt mot at det benyttes priser på importert tannteknikk.
- å ikke gjenåpne prisportalen - hva-kostertannlegen.no – da den kun handler om pris og ikke kvalitet
- utredning av behovet for å styrke tilsynet med tannhelsetjenesten. Det gleder alle typer tilsyn – Helsetilsynet, DMP, Arbeidstilsynet mm.
- å utrede behovet for studieplasser i Norge og utdanne mest mulig av helsepersonell i Norge
- at tannteknikerutdanningen blir opprettholdt

NTTF foreslår

- å utlevere erklæringen til alle pasienter, både barn, unge og voksne, for å styrke deres helsekompetanse
- å inkludere tannteknikk/tannteknikere i kvalitetsindikatorene for tannhelsetjenesten
- at det utvikles kliniske retningslinjer for forebygging og behandling

- at det gis økonomisk kompensasjon til laboratoriene som tar mot praksisstudenter
- at manglende utlevering av erklæring tas inn som klagegrunn ved utarbeidelse av retningslinjer for klagemuligheter etter behandling
- å utrede konsesjon for drift og eierskap av klinikk og laboratorium
- at det må følge med økonomiske virkemidler hvis tanntekniske laboratorier skal rapportere inn til Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR)

Helse- og omsorgsministeren tar imot Tannhelseutvalgets utgreiing

Tok imot Tannhelseutvalet si utgreiing - regjeringen.no

Kilder

NOU 2024:18. En universell tannhelsetjeneste. Harmonisering, styring og utvidet offentlig ansvar.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/tok-imot-tannhelseutvalet-si-utgreiing/id3054951/>

<https://www.tannlegeforeningen.no/arkiv/nyhetsarkiv/nyheter/2024-09-26-en-tannhelsetjeneste-for-alle.html>

TANNTTEKNIKER I STAVANGER?

Er det en tanntekniker som har lyst til å etablere seg i Stavanger? Fullt innredet laboratorium er til salgs, alt av utstyr fungerer. Laboratoriet ligger rett i utkanten av Stavanger sentrum. Hvis det er interesse, ta kontakt, så kan mer informasjon deles.

E-post: martin@feldmann.no

Tlf: 95 90 51 60

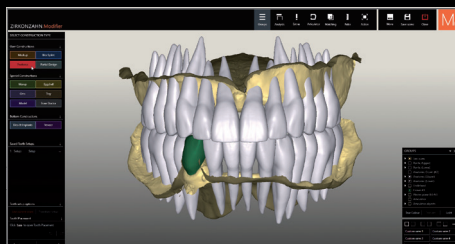

Dr. med. dent. Clara Zanini – Syd-Tyrol, Italia
MDT Alexander Lichtmannegger – Zirkonzahn Education Center Brunico, Syd-Tyrol, Italia

FLORENCE TOTALPROX® DENTURE SYSTEM

ABRO® BASIC MULTISTRATUM® OG DENTURE GINGIVA BASIC MONO PINK
OVER- OG UNDERKJEVEPROTESER SAMT IKKE-INVASIV RESTAURERING AV TANN 43

- Digital registrering av brukte proteser med Detection Eye intraoralskanner
- Korrekt justering og plassering av tennene i okklusjon ved hjelp av Plaster Plate, med automatisk generering av gingival-området
- Digital utforming av en krone i Prettau® 3 Dispersive® for restaurering av tann 43 samt to protesetenner (15 og 25) i Sinternit, etterfulgt av forgylting
- Sementering av kronen på tann 43 og endelig innsetting av over- og underkjeveprotesene i pasientens munn

Restaurering av en enkelt tann er en kunst

En av de vanskeligste tilfellene innen estetisk tannbehandling er restaureringen av en av fortennene. Traumene som skader på disse tennene medfører kan forårsake en rekke problemer for pasienten. Artikkelen her tar opp utfordringene med å restaurere en sentral, 21. Dette er et vanskelig arbeide. Forfatterne stresser viktigheten av godt samarbeid mellom tannlege og tanntekniker. Det er basisen for et funksjonelt og estetisk resultat.

Oversatt fra Das Dental Labor 3-2025, side 100-107, av **tanntekniker Lars Alhaug**
© Das Dental Labor, Verlag Neuer Merkur GmbH, München, Tyskland

Selv om rekonstruksjonen av en enkelt fremre tann kan virke enkel for pasienten ved første øyekast, er det en av de mest krevende oppgavene for tannteamet. Mens fargejusteringen av en enkelt krone i den fremre regionen allerede er en utfordring i seg selv, gjør det ikke saken bedre om pasienten har vært flau over for eksempel en tydelig misfarget tann. Den restaurerte tannen må derfor framstå enhetlig med nabotennene i et hele og igjen, dette er et teamarbeid mellom godt samarbeidende tannlege og tanntekniker. Fokuset må ligge på tannmiljøet, tannformer, tannkjøttsforhold, morfologi, antagonister, bittforhold og laterotrusjon (sideveisbevegelse) samt, selvfølgelig, farge.

Forfattere

Dr. Johannes Bantleon
Østerrike

Tannteknikermester Stefan Roosen
Østerrike

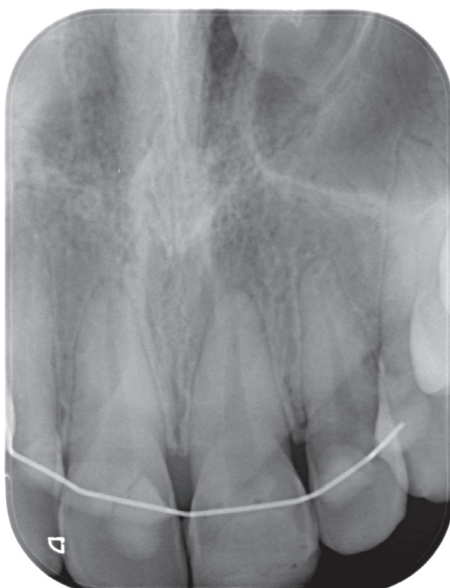
► Den kliniske utgangssituasjonen der 21 er rotfylt og komposittfasett er blitt brukt som oppbygging.

Pasienttilfellet

En 30 år gammel kvinnelig pasient hadde en 21 med tydelig misfarging. Tannen var rotfylt og tannen var misfarget av den grunn, men også på grunn av den eldre kompositten som tannen var bygd opp med. Pasienten hadde, i tillegg til at tannen måtte bli estetisk, også ønske om å bleke hele tannsettet.

Tverrfaglig planlegging

Når en vurderer en slik utfordrende sak, må helhetsbildet tas hensyn til på den ene siden og mikroestetikken på den andre. Den detaljerte undersøkelsen viste en usymmetrisk gingivalrand mellom 12 og 21. 22 hadde en svakt konisk form fordi tannen manglet insisalkant mesialt. I tillegg til restaureringen av 21, var det derfor nødvendig med en justering av tannkjøtsrendene og en optimalisering av morfologien på 22 ved å modifisere det mesio-insisale hjørnet på den.

► Røntgenbilder viser status og den rotfylte 21.

➤ Frontalt: 21 viser tydelig misfarging og gingivalrendene på sentralene er ikke harmoniske.

➤ Frontalt, venstre side: 22 har manglende insisalkant mesialt.

Fasett versus krone

På grunn av pasientens unge alder var det ønskelig med en mest mulig skånsom preparering. To alternativer forelå for 21: fasett eller krone. Dette er en diskusjon som bør foregå med en tannlege og en tanntekniker som har spesialisert seg på estetiske restaureringer. Pasienten må også involveres i beslutningen. Det er fordeler og ulemper ved begge alternativene: Skal en satse på en fasett med kun minimal preparering vil resultatet kun være lovende om den rotfylte tannen er bleket innvendig først. Denne tilnærmingen medfører imidlertid risiko for ny misfarging over tid. Dette ble diskutert med pasienten. Alternativet ville være en helkeram krone. Dette vil kreve mer omfattende (invasiv) preparering av tannen, men risikoen for re-misfarging vil bli sterkt redusert. På grunn av at tannen var rotfylt og dermed sprøere enn en vital tann vil den mere omfattende prepareringen svekke tannen på lang sikt. Derfor ble avgjørelsen tatt til fordel for en fasettløsning. Valget av materialet for fasetten ble litium-disilikat keramet, Initial LiSi Press fra GC. Materialet ble valgt for å sikre en harmonisk integrering av fasetten siden det har høy translucensen og optimal opalescens.

Diagnostisk planlegging

Grundig planlegging og stadig dialog med innspill mellom tannlege og tanntekniker er det viktige kriteriet for suksess ved slike arbeider. Designet er basert på en om-

► Situasjonen etter at 21 er bleket innvendig og alle tennene er bleket utvendig.

► Gingivektomi er utført og gingivalrendene er i harmoni.

fattende analyse som tar hensyn til funksjonelle, strukturelle og estetiske aspekter. Forfatterne arbeidet tverrfaglig ved hjelp av en diagnostisk Wax-Up for å vise de estetiske endringene som arbeidet ville gi.

Wax-Up som grunnlag

Wax-Up'en ble produsert i laboratoriet og fulgte de estetiske parametre: Tann 21 ble tilpasset i morfologi og dimensjon til nabotannen 11. I tillegg ble 22 modellert med morfologisk riktig mesial insisalkant. Wax-Up'er oppfyller ulike funksjoner: De muliggjør en detaljert visualisering av den ønskede restaureringen før prepareringer foretas. De fungerer også som et kommunikasjonsmiddel med pasienten, slik at de blir i stand til å se det ønskede resultatet på forhånd. Wax-Up'en er også grunnlaget for å lage en silikonnøkkell, en matrix. Senere, under forberedelsen, fungerer Wax-Up'en som en referanse. Dette sikrer at det er skapt nok plass for den endelige restaureringen, i alle tre nivåene – okklusalt, approximalt og vestibulært

Forbehandling

Før prepareringen bleket vi 21 innvendig i rotkanalen og pulparommet. Til dette brukte vi en 35% hydrogenperoksidoppløsning (Endo Bleach, Opalescence). Pasienten går da med blekestoffet en tid. Ved hjelp av et beskyttende belegg av glasionomersement (GC Fuji IX GP) ble kegelen i kanal- og hulrommet midlertidig

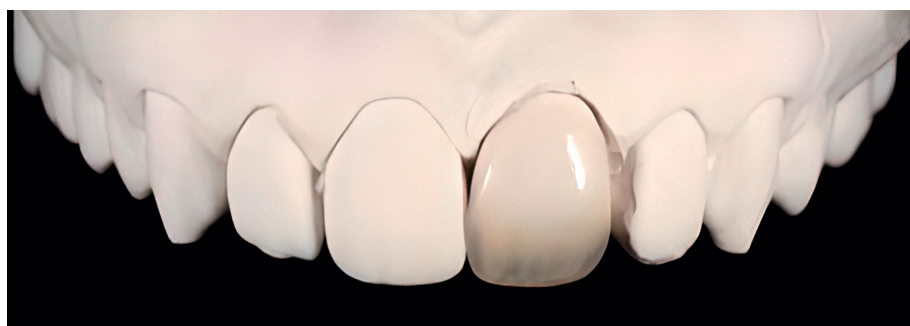
forseglet. Tre dager senere ble lyshetsgraden evaluert. Målfargen (nabotannens farge) ble gradvis blitt bleket opp. Deretter ble alle tenner bleket ved ekstern bleking (10 til 16 % karbamidperoksidløsning, opalescens) over en periode på tre uker. Farger resultatet tilsvarte pasientens ønsker. Etter en seks ukers fase for å remineralisere tennene og sikre fargestabilitet, begynte selve arbeidet med restaureringen. En ventetid på omtrent seks uker etter bleking er avgjørende for å forhindre reversibilitet (rebound-effekten) av blekeeffekten på limet og for å sikre tannens fargestabilitet.

Minimalt invasiv preparering og mikrokirurgisk justering

Etter å ha fjernet den gamle komposittoppbyggingen begynte den minimalinvasive prepareringen for fasetten. For å gi tanntechnikeren kreativ frihet ble de proksimale kantene inkludert i prepareringen, men uten å fjerne unødvendig mye tannsubstans. Labialflaten ble bare lett slipt. Litium-disilikat keramet for fasetten (Initial LiSi Press, GC) viser sin estetiske egenskap selv med minimal materialtykkelse. Etter prepareringen utførte tannlegen en mikrokirurgisk modifikasjon av tannkjøtsranden (gingivektomi). «Gingival zenit», regio 21 justerte han i harmoni med tilsvarende gingivalrand på 11. I samme behandlingsøkt kunne det mesiale hjørnet på tann 22 restaureres med en mikrohbridkompositt (G-ænial A'CHORD; GC; LE/A1/hvit og blå effekter/LE).

Tanntechnikken

Fasetten laget vi på grunnlag av den diagnostiske Wax-Up'en. Det helkrystallinske litium-disilikat-keramet, Initial LiSi Press, fra GC har utmerkede fysiske og estetiske egenskaper. På grunn av sine fine lysoptiske egenskaper og diffuse translucens er keramet laget for å gjenskape den komplekse indre strukturen til naturlige tenner. Den bemerkelsesverdige opalescensen gir rette estetisk resultater. Samtidig muliggjør den høye translucensen de lysoptiske egenskaper som ungdommelige tenner gjerne har.

► Helkeram fasett i materialet Initial LiSi Press A1, fra GC, på modell.

► Fasetten limes på under totalt tørre forhold ved bruk av kofferdam.

➤ Nærbilde av resultatet. God tilpasning av fasetten på 21, tannkjøtt og gingivalrendene er harmonisk og symmetrisk og oppbyggingen av insisal-mesial-hjørnet på 22 er vellykket gjort med kompositt. Hele tannsettet er bleket opp, lyst og vellykket.

Komposittlimet

Fasetten er så ferdig til innliming. Tennene renses og overflaten sandblåses med aluminiumoksid (Aquacare). Til festekompositt brukte vi GC's G-CEM Finér Transparent. Til etsingen brukte vi TotalEtch-teknikken. Det betyr absolutt tørre omgivelser ved bruk av kofferdam. For limingsprosessen anbefaler vi å bruke produktene fra en og samme produsent – i vårt tilfelle universallimet G-Premio BOND (til tannoverflaten) og universalprimeren G-Multi PRIMER (til de beslippede overflatene). G-CEM-fasettlimet er tiksotrop, fargestabilt og derfor svært estetisk og det er lysherdende. I klinisk hverdagspraksis gir limet nok tid til å bestemme når materialet skal herdes. Dette gir tid til å plassere fasetten nøyaktig på tannen før det hele lysherdes. Etter den endelige lysherdingen og grundig fjerning av limoverskuddet ved hjelp av egnet verktøy, utfører vi en siste kontroll av funksjonsparametrene.

Teamsuksess: Mesterlig restaurering av enkelttann

Resultatet viser et utseende med naturlig vakre tenner. Tannkjøttstranden er harmonisk og jevnt, både tannformene og insisalkanten er i estetisk harmoni. Den lyse tannfargen samsvarer med pasientens estetiske ønsker, og de lysoptiske egenskapene til fasetten sikrer en vellykket restaurering av en enkelttann i harmoni med nabotannen 11.

Fasit

Den estetiske restaureringen av en enkel fronttann er en krevende oppgave. Arbeidet her illustrerer kompleksiteten og nødvendigheten av at det tverrfaglige forholdet er godt. Detaljert planlegging, godt koordinert teamarbeid, valg av restaureringsmaterialer og nøyaktig koordinering av tiltak – fra intern og ekstern bleking til gingivektomi til produksjon av restaureringen og feste av den – er avgjørende for å lykkes. Den diagnostiske Wax-Up'en, vurderingen av makro- og mikroestetikk og integrering av moderne materialer bidro alle til suksessen i dette tilfellet. ■

NTTF selger esker

Bestillinger mottas på
nttf@tannteknikerforbundet.no eller
telefon 22 60 35 00.

All ceramic. All you need.

IPS e.max®

- Avansert zirkoniumoksid og litiumdisilikat glasskeramikk
- 20 år med klinisk suksess
- 230 millioner restaureringer sementert over hele verden^[1]
- Effektiv prosess, fantastiske resultater

[1] based on sales figures

ivoclar.com

Making People Smile

Product Consultant Norge:

Espen Baldrik Ødegård, mobil: 91 70 80 50

ivoclar

Tannteknikerfaget både i Norge og globalt er inne i en omstillingsfase. Med økende konkurranse, også fra utlandet, og rask digital utvikling, kan det være krevende å drive spesielt tanntekniske laboratorier. Det krever nytenkning og originale løsninger for å møte framtiden.

Tenner i Fokus har gjennom årene besøkt flere laboratorier som har utviklet egenartede konsepter og spesialiserte produkter. I denne 55. artikkelen har vi intervjuet Frost Dental Lab.

Intervju med Frost Dental Lab

Tekst: Karl-Arne Schneider | Foto: Foto: Frost Dental Lab

Det hele startet i Oslo, forteller Richard Schjøtt. Han var partner i Dentalforum, men drømmen hadde lenge vært å bygge noe eget sammen med tvillingbroren Thomas – som også er tanntekniker. I 2009 ble drømmen realisert. Brødrene åpnet eget tannteknisk laboratorium i hjembyen Kristiansand.

– Vi startet helt alene, men hadde innredet med ti arbeidsplasser fra dag én. Ambisjo-
nene var store, sier Richard.

De første årene var krevende. Laboratoriet gikk med underskudd, og brødrene jobbet døgnet rundt – uten å ta ut lønn. Vi levde fra hånd til munn. Heldigvis hadde vi gode relasjoner til tannleger og fikk oppdrag ganske raskt, sier Richard.

Etter noen år med hardt arbeid kom gjennombruddet. I 2011 opplevde de en markant vending. Det var som om noen skrudde på en bryter. Nye kunder kom til, vi ansatte to-tre personer og begynte å se at dette kunne bli stort.

Opprinnelig het laboratoriet Dentalforum Kristiansand AS, men i 2020 ble navnet endret til Frost Dental Lab AS – et navn som kom til på uventet vis.

– Vi jobbet med et byrå for å finne navn, og de kom med mange nordisk-inspirerte forslag. Men så, på et nachspiel, sa en tannlege plutselig: «Nei, det må hete Frost.» Det traff blink. Byrået likte det – men var litt sure for at de ikke hadde funnet det selv, ler Richard.

På den tiden, var allerede nesten halvparten av ordrene digitale. I dag er tallet nærmere 90 prosent.

I 2016 ble Schjøtt-brødrene introdusert for DSD – Digital Smile Design – et system utviklet av en gruppe tannleger og teknikere i Brasil, som går ut på å planlegge det estetiske sluttresultatet digitalt før behandlingen starter.

Vi bestemte oss raskt for å satse på dette. Vi ville gjøre noe nytt, gå vår egen vei og tenke digitalt – både i produksjon og filosofi, sier Richard.

Resultatet ble utviklingen av deres eget konsept og varemerke: Scandinavian Smile Design – en kombinasjon av inspirasjon fra DSD og egne erfaringer. Konseptet slo an, og kursene for tannleger ble raskt populære.

Vi har blant annet hatt med 20 tannleger til et high end «Smile Design» miljø i Romania- på kurs to ganger. Kurset er intensivt – på tre dager følger vi én pasient fra A til Å. Dette knytter tannlegene sterkt til oss som laboratorium.

Frost Dental Lab har i dag 18 ansatte, inkludert teamet fra Mandal Tannteknikk som flyttet inn i fjor høst. I 2020 kjøpte en av de ansatte, Ivan Antevski, seg inn som medeier – og trioen Thomas, Richard og Ivan leder nå laboratoriet sammen.

Pandemien i 2020 ble en krevende tid. Hele staben ble permittert, og brødrene brukte tiden på vedlikehold og ettertanke. Tankene om å selge begynte å melde seg, og kontakt med en megler førte til en spennende utvikling.

I 2022 ble Frost Dental først kjøpt opp av den svenske laborietkjeden Nordentic, som kort tid etter ble en del av Corus Dental – Europas største nettverk av tanntekniske laboratorier med hovedsete i Barcelona. Frost Dental er i dag det eneste norske laboratoriet i Corus-familien, som er representert i ti land.

Det å være del av et større nettverk gir oss tilgang til ny kunnskap, kurs og verdifull erfaringsutveksling, sier Richard.

Som en del av Corus benytter Frost seg av sentraliserte produksjonssentre. Modellene deres printes i stor grad i Malmö, der kapasiteten og kvaliteten er høyere enn hva mindre printere kan levere.

Nylig har de også fått mulighet til å utvide i egne lokaler. Planen er å bygge et kombinert kursrom og lunsjrom – samt et nytt CAD/CAM-rom.

Selv om vi er digitalt drevet, er den analoge erfaringen tannteknikere besitter gull verdt. Det er viktig å ikke miste den forståelsen, sier Richard.

Han uttrykker en viss bekymring for utdanningen av nye tannteknikere. Hva tenker myndighetene egentlig? Be-

hovet for faget vil bestå. Folk kommer til å ha behov for tannerstatninger også i fremtiden.

Når det gjelder medlemskap i Norges Tannteknikerforbund har engasjementet variert, men med Annette Velle inn i teamet, ble Frost Dental nylig driftsmedlem.

Annette har vært medlem i mange år og fikk fart på oss. Det føles riktig, sier Richard.

Helt til slutt uttrykker Richard sin begeistring for fagets teknologiske utvikling. Jeg liker faget og teknologien. Det skjer så mye spennende, og jeg tror vi går en morsom fremtid i møte, sier han med et smil.

Takk til Richard for en inspirerende samtale – og lykke til videre med Frost Dental!

Fagsamling 2025

Neste fagsamling avholdes
12.-13. september 2025 på
Quality Hotell Expo, Fornebu.

Tenner i Fokus vil komme
tilbake med mer informasjon.

Hederstegn

Vi ber om at lokalforeninger eller medlemmer som har forslag til hederstegnkandidater, det vil si personer som har fremmet NTTF som organisasjon, medlemmenes interesser eller tannteknikerfaget på en spesiell måte, sender disse til Hederstegnkomiteen v/daglig leder.

I forslaget ber vi om at det i tillegg til navn og kontaktinformasjon på foreslått person også leveres en begrunnelse for forslaget. Hederstegnkomiteen vil vurdere alle innkomne forslag i henhold til statuttene. Eventuelle hederstegn deles ut i forbindelse med neste fagsamling.

Spørsmål kan rettes til Hederstegnkomiteen
v/leder Karen Tveitevåg | karen.tveitevag@gmail.com | M 90 12 50 83

Forslag sendes til daglig leder på e-post helle@nttf.no innen 6. juni 2025.

OSLOMET

Små helseutdanninger – tydelige samfunnsbehov

Det er tittelen på en utredning om audiograf-, optiker-, ortopediingeniør- og tannteknikerutdanningene fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir). Rapporten ble publisert 11. mars 2025. Vi skal i denne artikkelen kun se på tannteknikerutdanningen.

Av **Helle Hagenau** | helle@nttf.no | Foto Seher Aydar: Peter Mydske / Stortinget

Utredningen ble bestilt av daværende Kunnskapsminister Oddmund Hoel (Sp) som oppfølging på et skriftlig spørsmål stilt av stortingsrepresentant Seher Aydar

fra Rødt. Spørsmålet var et resultat av et møte NTTF hadde med Seher og hennes rådgiver. I svaret uttalte ministeren at det er «gode grunner til å beholde tannteknikk».

Formålet med utredningen fra HK-dir var å fremskaffe et kunnskapsgrunnlag om forutsetninger for å ivareta utdanningen, slik at tannhelsetjenestens behov for kompetanse dekkes.

På møte i Fagorganet for odontologiske fag i oktober 2024 deltok prosjektleder fra HK-dir. Han presenterte prosjektet og oppfordret til å komme med innspill. Noe NTTF tok på alvor. Vi sendte derfor et skriftlig innspill hvor vi blant annet tok opp konsekvenser av en nedleggelse, nivået på utdanningen, manglende økonomisk kompensasjon til prak-

sisbedriftene og fremmet tanken om samlokalisering med tannlegeutdanningen på UiO.

Praksis

Tanntekniske laboratorier bruker tid, materialer og produksjonsutstyr når de stiller opp som praksisbedrifter, men uten noen form for økonomisk kom-

pensasjon. Det er krevende. Dette påpekte NTTF i sitt innspill og vi var tydelige på at det må finnes gode fremtidige løsninger med blant annet økonomisk kompensasjon til laboratoriene som påtar seg praksisansvaret for studentene.

Direktoratet skriver i sin oppsummering at «Tilgang på nok praksisplasser med god kvalitet er en utfordring for noen av utdanningene. Medvirkende årsaker til dette synes å ha sammenheng med at en stor del av aktuelle praksisplasser er i privat sektor, og

at det ikke gis økonomisk kompensasjon for praksisveiledere. Det kan derfor være behov for ordninger og avtaler som sikrer tilgang til kvalitetsmessig gode praksisplasser.».

Nivå på utdanningen

I rapporten kan en lese at «Fagmiljøet vurderer det ikke som hensiktsmessig

å tilby utdanningen på lavere nivå ut fra det faglige nivået som kreves i arbeidsmarkedet. Både Helsedirektoratet (2024) og Norges Tannteknikerforbund (NTTF) anbefaler at nåværende nivåplasseringen på bachelornivå er mest hensiktsmessig.». HK-dir konkluderer da også med at utdanningen bør holdes på bachelornivå.

Behov for og bruk av kompetansen

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse viser til «Kunnskapsgrunnlag for tannteknikk» utarbeidet av Helsedirektorat og omtalt i TIF 4-2024, og skriver videre at NTTF støtter konklusjonene i rapporten.

Kunnskapsgrunnlaget fra Helsedirektoratet er tydelig på at det trengs tannteknikere i fremtiden, spesielt med tanke på den store aldersavgangen bare vil bidra til at behovet øker.

I rapporten fra HK-dir kan en lese: «Videre mener Norges Tannteknikerforbund at den teknologiske utviklingen kan drive frem behov for flere tannteknikere, mens private tannlege tjenester antyder at det kan medføre økt omfang av import fra tanntekniske tjenester fra utlandet, som kan redusere kvaliteten og tilgjengeligheten av tjenestene.»

HK-dir mener at «det vil være et økende behov for tannteknikere de nærmeste årene på grunn av demografiske endringer og en høy andel tannteknikere som nærmer seg pensjonsavgang.»

Fremtidig organisering

Ut fra utfordringene utdanningen står overfor, fremstår flytting av utdanningen til en annen høyere utdanningsinstitusjon med et sterke tannhelsemiljø

som mest formålstjenlig å vurdere nærmere, skriver HK-dir. Etter deres syn vil en tilknytning til et større tannhelsefaglig miljø kunne gi utdanningen bedre muligheter for faglig utvikling.

«Norges Tannteknikerforbund (NTTF) foreslår i sitt innspill til HK-dir at det er best å flytte utdanningen til Universitetet i Oslo (UiO). Det begrunnes i at tanntekniker- og tannlegestudenter vil kunne ha undervisning i flere fag sammen, vil kunne lære med og om hverandre, og at dette vil være til pasientens beste. Helsedirektoratet (2024) anbefaler også at tannteknikerutdanningen bør flyttes til UiO.» (side 50)

Tannteknikerbedrifter kan bli svekket som følge av udekte kompetansebehov med en større avhengighet av import av tjenester fra utlandet som mulig konsekvens. Det gjør at tjenestene blir mer sårbare for globale endringer. Kvaliteten i og tilgangen på tjenestene og produkter som tannerstatninger, vil kunne bli påvirket ettersom norske tannleger da ikke kan samarbeide direkte med norske tannteknikere (Helsedirektoratet, 2024, s. 13-14).

«Samlet sett fremstår det ikke som hensiktsmessig å legge ned tannteknikerutdanningen.»

Direktoratets vurdering

- HK-dir vurderer at det er et nasjonalt behov for en tannteknikerutdanning og at denne bør beholdes som en bachelor-utdanning.
- Flytting av utdanningen til en annen utdanningsinstitusjon hvor den kan inngå i et større tannhelsefaglig utdanningsmiljø, fremstår som hensiktsmessig.
- Samtidig vil en flytting innebære utfordringer blant annet knyttet til økonomi.

Og HK-dir konkluderer med: «Samlet sett fremstår det ikke som hensiktsmessig å legge ned tannteknikerutdanningen. Konsekvensene vil på lengre sikt være store. Det dreier seg om redusert tilgjengelighet av tannteknikere utdannet i Norge, og rekrutteringsgrunnlaget vil bli svekket fordi det vil bli nødvendig å rekruttere tannteknikere med utdanning fra utlandet.»

Bursdager

40 år

Linda S. Lillevik	21. juni
Olaf Davik	7. august
Bjarte Ingvaldsen	14. august
Marie Griegedahl	19. august

50 år

Torbjørn Gjesteland	29. juli
Frode Thorsen	7. mai

70 år

Kjersti Aas	3. mai
Petter Dahl	6. august

80 år

Olav M. Hellesen	21. august
------------------	------------

NTTF Gratulerer!

Vi ber om at de som vil reservere seg mot at runde år publiseres i vår spalte, gir skriftlig melding om dette til nttf@tannteknikerforbundet.no. Administrasjonen får ikke automatisk beskjed om dødsfall. Vi ber derfor medlemmene være behjelpelig med å gi NTTF beskjed når en kollega har gått bort. Vennligst kontakt NTTF på 22 60 35 00 eller nttf@tannteknikerforbundet.no

IDS 2025

Over 135 000 besøkende fra 156 land hadde funnet veien til IDS anno 2025 i Köln. Det var mer enn 2000 utstillere fra over 60 land på et utstillingsareal på 180 000 m². Det svarer 25 (!) fotballbaner. IDS er svært, meget svært. TIFs utsendte medarbeider har sendt oss denne reportasjen.

Tekst: Helle Hagenau | helle@nttf.no | **Foto:** IDS og Helle Hagenau

IDS 2025 begynner allerede høsten 2024. For å være sikker på å få et rimelig hotell i Köln, må man nemlig være tidlig ute. Hotell og fly ble derfor bestilt i oktober måned i fjor. I februar begynner jeg å lage avtaler med enkelte utstillere, men det meste tas på sparken når man først er på plass. Det som er viktig er å ha laget en liste over de utstillere man MÅ besøke. Det er så mye å se på og så mange folk å snakke med at to dager går veldig fort hvis man ikke prioriterer tiden sin. Bare å komme fra en stand til en annen tar tid med de store avstandene og de mange folk.

Ansvarlig redaktør i Tenner i Fokus deltar i IDS som presse. Det betyr at jeg får gratis adgang og gratis lokaltransport. I tillegg er jeg så heldig at IDS subsidierer min reise og opphold med et betydelig be-

løp, noe som gjør at NTTFs kostnader ved å sende meg til Köln blir overkommelige.

Selv om det er utrolig mange folk, så lykkes det likevel å møte kjentfolk. På vei ned en trapp, ser jeg plutselig tre glade tannteknikere fra Neo Dental. Det var hyggelig. Og så ramlet jeg bokstavelig talt sammen med Mattias Arlefalk fra JB Nordic som var besøkende. En lang prat med Thomas fra Frost Dental ble det også tid til. Han stod på Corus sin stand. Jeg var også innom NTTFs tyske søsterorganisasjon VDZI for å hilse på. For å nevne noen.

Jeg prioriterte å hilse på utstillere som også har vært på fagsamlingen, så det medførte besøk og kaffe hos Zirkonzahn, Sagemax og Renfert. Hos sistnevnte traff jeg også Dentalvarehuset.

Var innom FEPPD – NTTFs europeiske organisasjon - sin stand et par ganger og vi spiste middag sammen en kveld. Hele styret deltar i hele eller deler av IDS, og det er en god anledning til å få pratet om flere aktuelle saker. Jeg tok blant annet opp implementeringen av MDR og hvor ulik den er i for eksempel Norge og Sverige. Jeg trenger vel bare å si «tilsyn». Svenskene får OK, men ikke vi. Det er fint å møtes fysisk. Det skjer ikke så ofte da NTTF ikke deltar fysisk i årsmøtene.

Sist, men ikke minst hadde jeg fornøyelsen av å spise en bedre middag med styreleder Rune Hansen og resten av besetningen på Tromsø Tannteknikk. Heller ikke så ofte vi møtes fysisk, men alle veier fører som bekjent til IDS.

KATANA™ Zirconia

“Som Master Dental Ceramist, har jeg oppdaget at KATANA™ Zirconia øker kvaliteten på det daglige arbeidet til teamet i laboratoriet mitt.”

Jørgen Gad – MDC

Kuraray Noritake tilbyr dentalt zirkonium som til fulle tilfredsstiller kravene dine. Fremragende kvalitet fordi vi selv produserer råvarene i våre egne produksjonsanlegg. Dette skaper det perfekte grunnlaget for å lage perfekt kvalitet og renhet av materialet, og i tillegg for å oppnå en presis tilpasning av de ønskede egenskapene.

Vår patenterte multi-layered teknologi har blitt utviklet for en presis etterligning av graderingen i chroma og har en tilnærmet sømløs overgang mellom sjiktene, og dette resulterer i et naturtro utseende uten behov for pålegging av porselen.

Det optiske resultatet fremkommer etter sintringen. På toppen av dette tilbyr Kuraray Noritakes produktutvalg av resinsementer alle de egenskapene som er nødvendige for en effektiv sementeringsprosedyre som resulterer i restaureringer med lang funksjonstid.

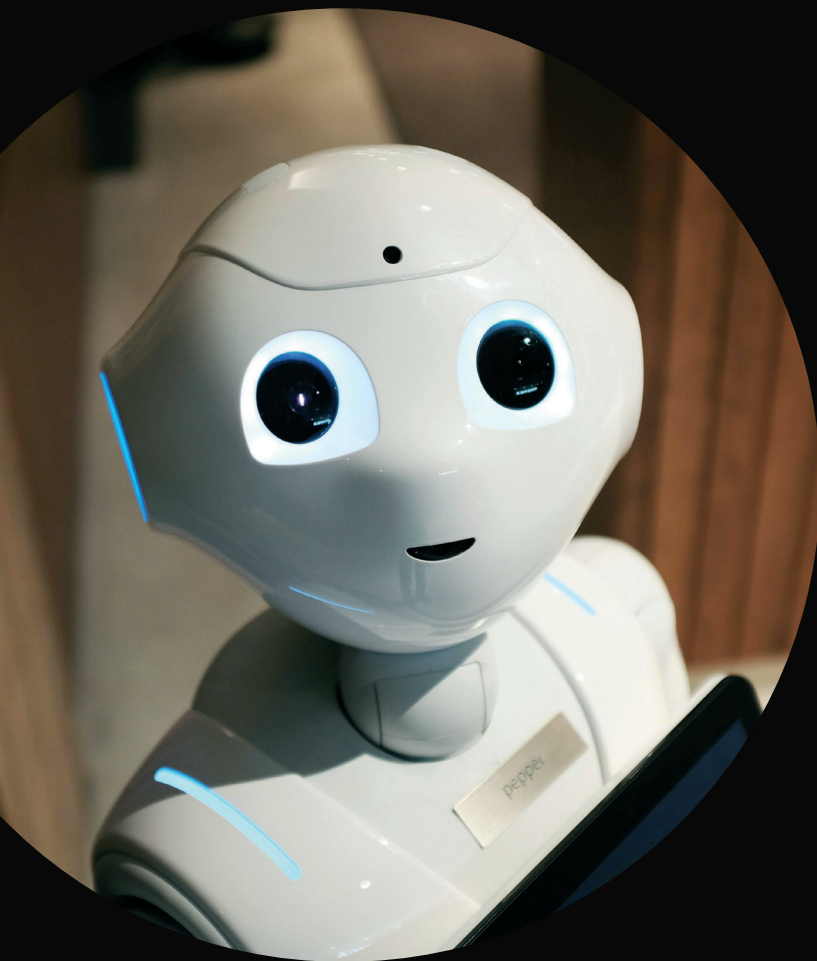
Lykkes du med å adhere zirkonia? Den verdenskjente PANAVIA™ V5 adherer din KATANA™ Zirconia på en pålitelig og sikker måte.

PANAVIA™ V5

EN SEMENT. ALLE INDIKASJONER. EN PRIMERPROSEDYRE.

PANAVIA™ V5 er den sterkeste dentinbindende sementen vi noensinne har utviklet. Den er vår mest estetiske sement og kommer i fem farger. Det finnes ingen bedre måte å sementere kroner, etsebroer og skallfasetter på. Arbeider du på et laboratorium? Det er den mest pålitelige måten å sementere en distance på også.

What's new?

Av tanntekniker Martin Feldmann | martin@feldmann.no

Vi vet alle at vi er et lite fag og vår kunde-gruppe er begrenset til tannleger, det vil si vi er helt avhengige av å få oppdrag fra disse. Vår sårbarhet kommer klart fram når vi snakker om import av tann-tekniske arbeidere, tannturisme og i tillegg produkter som tannleger framstiller selv ved skanning og fresing på eget laboratorium.

Lovligheten av spesielt det siste kan ikke jeg bedømme, det må Helsetilsynet og Direktoratet for medisinske produkter (DMP) se på og avgjøre.

Det var positivt å lese artikkelen «Små helseutdanninger blir stadig viktigere i et samfunn med flere eldre» fra Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse hvor det erkjennes viktigheten av små fag som audiografer, optikere, ortopediingeniører og tannteknikere i Norge. Dette setter søkelys på oss som fagpersoner og det vi har å tilby. Har vår syting og klaging fått gehør hos noen? Eller har omverdenen endelig sett oss nå da utdanningen er nedlegningstruet?

Slike signaler er meget positive for oss og gir oss medhold i alt vi driver med, både faglig og politisk. Det kan bety noe for framtiden av vår utdanning ved OsloMet eller muligens sammen med odontologisk utdanning i Oslo ved en senere anledning. En slik samlokalisering vil gjøre oss og tannleger mer bevist på hva man driver med og at vi lever best i en symbiose. Om tannteknikere og tannleger knytter tettere bånd vil det resultere i bedre produkter, bedre service og mer tilfredse pasienter.

Grunnlaget for alt vi lager, om det er biler, kaffemaskiner, datamaskiner eller tenner er forskning, kunnskap og dedikerte mennesker. Bak alt vi i dag bruker av materialer og maskiner står det produsenter i samarbeid med dyktige fagpersoner. Resultatet av et slikt samarbeid er de produktene vi i dag benytter oss av for å produsere tannerstatninger til pasientene. Et godt eksempel er muligens 3Shape, som begynte med skannere for tannteknikere og de brukte denne erfaringen til å lage Trios skannere til tannleger. I dag selges 6. generasjon Trios skannere. Dagens kunnskap bygger på

det som ble oppfunnet og forsket på en gang i fortiden. Hvis man kun ser på det som er nytt i dag og glemmer det som har skapt dagens kunnskapsnivå, vil jeg kalle det historieløst.

For en kort stund siden gikk IDS 2025 av stabelen, verdens største messe innen tannhelse. Det ble rekordmange besøkende, rundt 135 000 på de dagene det varte.

For vår del ble det ikke presentert noe nytt, hverken materialer, fremstillingsprosedyrer eller ny programvare. Det handlet stort sett om videreutvikling og finjustering av eksisterende ting. Alt bygger på det som var i går, det som er historie. Ingen flyvende biler eller beaming til nye plasser (for alle som har sett «Romskip Enterprise»).

Muligens er noen tannteknikere allerede i gang med digital fremstilling av proteser, dette blir det neste store skrittet. Jeg vet at det finnes, men det har ikke hatt samme framgang som fresing av kroner og broer for over 20 år siden. Her er det noen skjær i sjøen som må håndteres. Men, det kommer helt sikkert å være den foretrukne fremstillingsmetoden om noen år.

Fresing av dentale materialer er utvilsomt mye bedre enn modellering og støping av metaller, det er udiskutabelt. Det er muligens en liten nisje for gullinnlegg som skal støpes, det samme gjelder Emax Press og lignende produkter som fremdeles krever håndverksmessig produksjon.

Vårt yrke har blitt og blir forandret hele tiden. Det skal utdanningsinnhold og hverdagen på laboratoriet gjenspeile.

Fremtiden er alltid der hvor du er.

VITA

Digital Dentures: Your Next Level

VITA VIONIC® SOLUTIONS

Mer fleksibilitet. Pålitelig VITA-kvalitet.

Velg den arbeidsflyten som passer deg:

- Print ut: Ditt økonomiske level
- Fres ut: Ditt Premium level
- Mix disse: Ditt Smart level

Les mer!

Ønsker du mere information, kontakt venligst

Plandent AS | +47 22 07 27 27 | post@plandent.no

VITA Zahnfabrik Kari Saksa | +46 70 002 92 31 | k.saksa@vita-zahnfabrik.com

Krav på overtidsbetaling

I arbeidskontrakten jeg benytter som arbeidsgiver står det følgende:

«Overtid kompenseres ikke, men deltakelse i enkelte prosjekter, kurs, seminarer og konferanser kan kompenseres etter skriftlig avtale.»

To ansatte tannteknikere har varslet at de vil kreve lønn for overtid de har hatt de siste fire årene, de mener at bestemmelsen ikke gjelder for dem. Har de krav på det?

n.n

De ansatte tannteknikerne kan ha krav på lønn for overtid, til tross for bestemmelsen i arbeidskontrakten. Ifølge arbeidsmiljøloven (aml.) § 10-6 er hovedregelen at arbeidstakere har rett til overtidsbetaling for arbeid utover den alminnelige arbeidstiden. Bestemmelsen i arbeidskontrakten som sier at overtid ikke kompenseres kan derfor være ugyldig, da den strider mot lovens hovedregel om overtidsbetaling.

Hvis de to tannteknikerne har særlig uavhengige stillinger, kan de likevel unntas fra arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid, inkludert regler om overtidsbetaling. Aml. § 10-12 annet ledd fastsetter at arbeidstakere i særlig uavhengige stillinger ikke omfattes av arbeidstidsbestemmelsene.

Spørsmålet er hva som kreves for at en arbeidstaker skal anses å inneha en «særlig uavhengig stilling». Selv om stillingen angis som «særlig uavhengig» i arbeidsavtalen, er det stillingens reelle innhold som avgjør om arbeidstakeren faktisk innehar en slik stilling, og om stillingen derfor er unntatt reglene om arbeidstid. Konsekvensen av feilaktig bruk av «særlig uavhengig stilling» kan, slik de ansatte hevder, være at de har krav på overtids tillegg, ikke bare for fremtidig, men også for allerede utført overtidsarbeid.

Utelukkende basert på stillingsbetegnelsen «tanntekniker», og uten å ha sett arbeidsavtalene, er det vanskelig å si noe konkret om stillingene kan anses som «særlig uavhengige».

Kriterier for særlig uavhengige stillinger er særlig:

- Selvstendighet: Arbeidstakeren må ha en tydelig og åpenbar selvstendighet i hvordan og når arbeidsoppgavene organiseres og gjennomføres
- Ansvar: Stillingen må innebære et ansvarsområde hvor arbeidstakeren selv bestemmer hva som skal gjøres, når det skal gjøres, og hvordan det skal gjøres
- Fleksibilitet: Arbeidstakeren må ha stor grad av fleksibilitet og frihet til å styre sin egen arbeidstid

For å falle inn under begrepet «særlig uavhengig stilling» er det ikke tilstrekkelig å kunne kontrollere egen arbeidstid og/eller ha fleksibel arbeidstid. En særlig uavhengig stilling må også innebære en tydelig og åpenbar «selvstendighet» eller «uavhengighet» i hvordan og til hvilken tid arbeidsoppgaver organiseres og gjennomføres. Unntaket er ment å gjelde arbeidstakere som selv prioriterer sine oppgaver, som selv bestemmer hva de skal gjøre, hva som skal delegeres til andre, når arbeidet skal utføres og hvordan arbeidet skal utføres.

Ingen av momentene nevnt ovenfor vil alene kunne tilsi at arbeidstaker har en «særlig uavhengig stilling». Det må foretas en konkret helhetsvurdering av stillingens innhold. Når man skal vurdere om en arbeidstaker innehar en så selvstendig og uavhengig stilling at hen faller inn under særbestemmelsen om «særlig uavhengig stilling», bør man også se på hele arbeidsstokken under ett. Utfører arbeidstakeren de samme oppgavene innenfor de samme

Aleksander Ryan er advokat og partner i Wahl-Larsen Advokatfirma AS.

Ryan er Norges Tannteknikerforbunds faste advokatforbindelse, og tilbyr medlemmene inntil én times gratis bistand per sak (inntil to timer for medlemmer med mer enn tre års ansiennitet i NTTF), og ut over dette rabatterte timepriser.

E-post: aleksander.ryan@wla.no
Tel.: 40 63 90 50/22 01 06 70
Web: www.wla.no
LinkedIn: www.linkedin.com/in/aleksanderryan

rammene som andre ansatte, kan stillingen neppe sies å være «særlig uavhengig».

Det er viktig å merke seg at det skal mye til for at en stilling anses som særlig uavhengig, og arbeidsgiver må kunne dokumentere at stillingen oppfyller disse kravene.

Basert på den informasjon jeg kjenner, er det grunn til å tro at tannteknikerne ikke har særlig uavhengige stillinger. Viser det seg at arbeidstakernes stillinger ikke er av selvstendig og uavhengig karakter, vil arbeidstakerne ha krav på overtidstillegg for arbeid utført utover alminnelig arbeidstid.

Arbeidsmiljøloven fastsetter at overtidsarbeid skal kompenseres med et tillegg på minst 40 % av avtalt timelønn. Dette betyr at arbeidstakere har rett til ekstra betaling for arbeid som overstiger 9 timer per dag eller 40 timer per uke. Overtidstillegget kan ikke tas ut i avspasering.

I utgangspunktet begrenses kravet på overtidstillegg av foreldelsesloven, hvor kravet foreldes etter tre år. Arbeidstaker vil likevel kunne ha krav på overtidstillegg for mer enn tre år tilbake dersom arbeidsgiver har erkjent forpliktelsen. Ifølge foreldelsesloven avbrytes nemlig foreldelsesfristen når skyldneren (arbeidsgiver) erkjenner forpliktelsen overfor den som har et krav. Spørsmålet blir da om hva som kan anses som en erkjennelse. Ifølge loven vil en uttrykkelig erkjennelse avbryte fristen, men arbeidsgiver kan også ved sin handlemåte erkjenne forpliktelsen.

Du bør vurdere å justere ordlyden i arbeidskontrakten du benytter, også i eksisterende kontrakter.

-o0o-

Lokalforeninger

NORDNORSK TANNTTEKNIKERFORENING

v/ Øyvind Angell Fagermo
Dental i Nor
PB 11
8501 Narvik
Telefon: 95 70 07 70
E-post: dental@dentalinor.no

TRØNDELAG TANNTTEKNIKERFORENING

v/Idar Langlo, Langlo Dental
PB 4413 Leutenhaven, 7418 TRONDHEIM
Telefon: 73 53 63 15
E-post: ldental@online.no

ROGALAND TANNTTEKNIKERFORENING

v/ Ragnhild Richter
Fridheim Dental
PB 675
4305 Sandnes
Telefon 47 75 27 44
E-post: ragnhild.richter@lyse.net

OSLO OG AKERSHUS TANNTTEKNIKERFORENING

v/Terje Lindstrøm, Årnes Dental
Postboks 103,
2151 ÅRNES
E-post: terli@live.no

SOGN OG FJORDANE & MØRE OG ROMSDAL TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

SØRLANDET TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

VESTFOLD OG TELEMAR TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

HORDALAND TANNTTEKNIKERFORENING

For tiden uten formell leder.

DET SKJER I 2025

MAI

26. NTTF ledersamling (digitalt)

JUNI

6. Den europeiske tannteknikerdag
16. NTTF styremøte (digitalt)

AUGUST

28. Utgivelse Tenner i Fokus nr. 3

SEPTEMBER

2. NTTF 91 år
11. NTTF styremøte
12. NTTF årsmøte
12.-13. **Fagsamling 2025**, Fornebu

OKTOBER

24. Utgivelse Tenner i Fokus nr. 4
30.-31. NTF landsmøte og Nordental, Lillestrøm

NOVEMBER

1. NTF landsmøte og Nordental, Lillestrøm

DESEMBER

29. Utgivelse Tenner i Fokus nr. 5

Med forbehold for endringer.

Medlemsfordeler

FORSIKRING

MATRIX INSURANCE

Yrkesskadeforsikring, kontor-forsikring, næringsbygg, bil mm.

For en full oversikt:

www.matrixinsurance.no/forening/norges-tannteknikerforbund

Telefon 23 20 79 00

E-post: post@matrixinsurance.no

BEDRIFTSELSETJENESTE

Saga/BHT

Rabattordning for deg som er medlem i NTTF. Kontakt daglig leder Marit Hollerud, mh@sagabht.no
M 91 56 29 32

JURIDISK BISTAND

WL WAHL-LARSEN ADVOKATFIRMA

Gratis advokathjelp (både jobb- og bransjerelatert samt privat) inntil én time per sak. Inntil to timer for medlemmer med mer enn tre års medlemskap i NTTF, og ut over dette rabatterte timepriser.

Kontakt advokat Aleksander Ryan på tlf 40 63 90 50 eller e-post aleksander.ryan@wla.no

NPE

NPE | NORSK PASIENTSKADE- ERSTATNING

Automatisk innmelding og rapportering til Norsk Pasientskadeerstatning.

HOTELLER

Scandic

REISEBYRÅ

LEIEBIL

DRIVSTOFF

DEKK

Dekkmann

MAT

BLOMSTER

ONLINE BACKUP

For mer informasjon og hvordan du benytter disse og andre medlemsfordeler, logg deg inn på NTTFs sine medlemssider via www.nttf.no.

Mangler du brukernavn og passord, ta kontakt med NTTFs administrasjon.

Med forbehold for endringer.

FOR ALLE MEDLEMMER

Kurs og etterutdanning til rabatterte priser (merk at rabatten gjelder for medlemmer som er personlig innmeldt i NTTF)

Deltakelse i diplomgivende etterutdanningsprogram

Mulighet til å søke midler fra NTTF og NODs utdanningsfond samt reisestipend fra Voksenopplæringsforbundet (VOFO)

Rådgivning og bistand ved søknad om autorisasjon

Rådgivning på generell basis for spørsmål relatert til arbeidsmiljøloven, tannteknikeroverenskomsten mv. For konkrete saker, bes medlemmer ta kontakt med vår medlemsadvokat.

Tenner i Fokus inkludert i medlemskapet (abonnementspris kr 600,-)

FOR BEDRIFTS- MEDLEMMER

Rådgivning i oppfyllelse av myndighetskrav, herunder

- Lov og forskrift om medisinsk utstyr
- MDR (EU-forordning 2021/745)
- DMPs utstyrsregister
- GDPR (personvern)
- Arbeidsmiljøloven

Tilgang til Struktur - NTTFs kvalitetsstyringssystem

Informasjon om nye og justerte lover og forskrifter for bedriftseiere, arbeidsgivere og laboratorier

Varsler når det er offentlige anbudsrunder på tanntekniske produkter

Hva er en original?

For oss er det enkelt! Det er den originale, autentiske løsningen - ikke en kopi eller en etterligning.

I-Bridge ble lansert i Sverige i 2006 og satte en ny standard for implantatprotetikk med vinklede skrukanaler og en innovativ broskrue. Produktet ble raskt en internasjonal suksess. Siden 2019 har Forstec eid patentet og fortsatt å utvikle teknologien med produktserier som I-Bridge X, I-Bridge 11 Hybrid, I-Bar X Twin og I-Butment X Auti.

Alle løsningene våre leveres med 30 års garanti også på fiksturen hvis produsenten ikke lever opp til sitt ansvar. Vi vet at originalen vår vil vare.

Spør tannteknikeren din om løsningene våre fra OpenMill. For deg som vil ha den ekte originalen og verdens tryggeste protetikk.

I-BRIDGE X

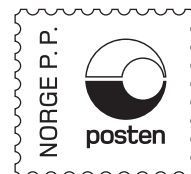
Originalen
finnes hos oss!

OpenMill +46 40 31 75 45 | Malmö +46 40 755 45
Stockholm +46 8 611 55 45 | Deje +46 54 87 53 00 | forstec.se

FORSTEC

Litt bedre, litt sjovere

TA VARE PÅ
KOMPETANSEN
– KJØP NORSK

BEVAR NORSK
TANNTTEKNIKK
– KJØP
LOKALT

NORGES
TANNTTEKNIKER
FORBUND